

La Comédiathèque

Frânghia

Jean-Pierre
Martinez



comediatheque.net

Textele pieselor lui Jean-Pierre Martinez pot fi citite și descărcate gratuit.
Aceasta nu înseamnă însă că reprezentarea lor publică este gratuită.
Orice reprezentație publică, fie ea profesionistă sau de amatori, necesită o
autorizație prealabilă și plata drepturilor de autor corespunzătoare.

Jean-Pierre Martinez este membru al SACD (Société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques). Pentru orice cerere de autorizare privind
reprezentarea unei piese, vă rugăm să contactați autorul prin intermediul site-
ului său oficial:

<https://jeanpierremartinez.net/ro/contact-3/>

Frânghia

Jean-Pierre Martinez

Traducere și adaptare în limba română: autorul

Într-o țară aflată sub dictatură, în timp ce nemulțumirea crește și represiunea se înăsprește, un medic și un preot se confruntă cu întrebarea dacă datoria sacră a profesiei lor trebuie să primeze asupra datoriei pe care o au, amândoi, ca cetățeni. Miza este însăși viața sau moartea dictatorului și, prin urmare, menținerea regimului sau grăbirea prăbușirii lui...

Personaje

Medicul

Preotul

© La Comédiathèque

Cabinetul unui medic militar, în Palatul Prezidențial. Nimic nu permite identificarea locului sau a epocii, dar deasupra biroului tronează portretul solemn al unui general în uniformă, plin de decorații, semn că acțiunea se petrece într-o țară aflată sub dictatură. Medicul, în halat alb, stă la birou. Poate avea orice vârstă, dar vârsta aleasă va contribui, desigur, la conturarea personajului. Scoate dintr-un dosar o imagine medicală, se ridică și o examinează în lumina unei ferestre imaginare aflate spre public. Sună telefonul. Revine la birou, pune imaginea în dosar și ridică receptorul.

Medicul – Da, sergent...? Da... Foarte bine, lăsați-l să intre...

Intră un preot în sutană neagră. Poate fi tânăr sau bătrân, iar vârsta lui și diferența de vârstă față de medic vor influența personajul și relația dintre cei doi.

Preotul – Căpitane...

Medicul se ridică să-l întâmpine.

Medicul – Bună ziua, părinte... Sau ar trebui să vă spun locotenente? Doar sunteți și dumneavoastră militar.

Preotul – Vremea călugărilor-războinici a trecut. Eu sunt, înainte de toate, capelanul Palatului. După cum dumneavoastră sunteți, înainte de toate, medic, presupun. Niciunul dintre noi nu e făcut pentru unitățile combatante, nu-i așa? Misiunea noastră este să-i sprijinim pe ceilalți și să le venim în ajutor la nevoie.

Medicul – Mă tem că amândoi am fi niște combatanți jalnici.

Preotul – Dacă preferați, vă pot spune doctore.

Medicul – Spuneți-mi cum vreți, părinte... Numai să nu-mi spuneți „fiule”...

Preotul – O să încerc să țin minte.

Medicul – În orice caz, vă mulțumesc că ați venit atât de repede. De fapt, sunteți primul. Dar vă rog, luați loc... Vă pot oferi o cafea? Ceva de mâncare...

Preotul – Mulțumesc, nu e nevoie. *(Se așază.)* Și deci... e vorba de un vaccin, din câte am înțeles.

Medicul – Sper că nu vă e frică de injecții...

Preotul – Nu... În schimb, trebuie să vă mărturisesc că mi-am răătăcit carnetul de vaccinări.

Medicul – Stați liniștit, niciun pacient de-al meu n-a reușit vreodată să-mi arate carnetul de vaccinări. Nici eu nu sunt sigur că mai știu unde e al meu...

Preotul – Atunci sunt la dispoziția dumneavoastră, doctore.

Medicul – Toată lumea din Palat va trebui vaccinată, să știți... Cu toate virusurile care circulă... Generalul e în formă, dar nu mai are douăzeci de ani. Chiar dacă aproape că nu mai părăsește Palatul, trebuie protejat cât se poate de orice contaminare venită din exterior. De aceea trebuie vaccinați cei din anturajul lui imediat. Și toți cei care ar putea intra în contact cu el.

Preotul – Desigur. Pe vremuri i se spunea „cordon sanitar”, cred...

Medicul – Să sperăm că metoda e mai eficientă în medicină decât în politică...

Preotul – Mă rog pentru General în fiecare zi, dar sunt perfect conștient că nici ajutorul științei nu trebuie neglijat.

Medicul – Da... Ne împărțim munca, într-un fel. Ca medic personal al Generalului, eu veghez asupra trupului lui. Ca duhovnic al lui, dumneavoastră vegheați asupra mântuirii sufletului.

Preotul – Și nu știu cine are sarcina mai grea...

Medicul pare surprins de această observație discret subversivă, care îl încurajează să se destăinuie.

Medicul – Într-adevăr, trăim vremuri grele. Ca medic al Palatului, nu mă confrunt direct cu problemele colegilor mei, dar știu că în ultimele zile răniții vin în număr tot mai mare la spital.

Preotul – Tulburările din ultimele zile au făcut multe victime. Când medicina nu mai poate face nimic pentru acești oameni, merg uneori la ei ca să le ofer puțină alinare înainte să-și dea sufletul.

Medicul – Tulburările... sau, mai exact, reprimarea lor nemiloasă.

Preotul – Nu putem lăsa haosul să se instaleze, nu-i așa...? Să sperăm că se va găsi cât mai repede o soluție pașnică.

Medicul – Speranța... ține de domeniul Bisericii... Strada nu mai speră. Strada cere.

Preotul – Între speranță și revendicări poate exista totuși loc pentru negociere. Nu credeți într-o posibilă tranziție democratică?

Medicul – O tranziție democratică...? Când liderul opoziției tocmai a fost arestat și aruncat în închisoare fără măcar aparența unui proces?

Preotul – N-am spus că aprob asemenea metode...

Medicul – Represiunea se înăsprește de la o zi la alta... Mă tem mai ales de un război civil. Iar când izbucnește un război, nu mai rămâne loc pentru compromis. Pacea nu se mai poate încheia decât între un învins obligat să se predea și un învingător care își impune condițiile.

Preotul – Dacă va fi război, vor pierde toți... Sunteți credincios, doctore?

Medicul – Merg duminica la slujbă cu familia... pentru atmosferă... Cred în anumite lucruri... În anumite valori...

Preotul – E un început...

Medicul – Mi-ar plăcea să pot crede mai mult în Dumnezeu dumneavoastră, părinte. Dar, în vremurile astea, am destule motive să mă îndoiesc...

Preotul – Se spune că repetiția e mama învățăturii. Și uneori, rugându-te, îți regăsești credința... Tocmai de aceea ritualurile sunt atât de importante în toate religiile.

Medicul – Până acum mergeam la biserică mai ales pentru sentimentul că aparțin unei comunități. Dar în țara noastră, cei care merg la slujbă au ajuns să formeze o tabără politică din care nu sunt sigur că mai vreau să fac parte.

Preotul – Din păcate, puterea a încercat dintotdeauna să se folosească de Biserică.

Medicul – Unii o consideră pur și simplu un instrument al puterii.

Preotul – Tocmai de aceea trebuie, înainte de toate, să crezi în Dumnezeu, chiar și atunci când nu ai încredere în Biserică.

Medicul – Înainte de a crede în Dumnezeu, mi se pare că trebuie să credem în om. Dumneavoastră credeți în om, părinte?

Preotul – Cred în posibilitatea mântuirii lui înaintea Domnului. În rest, mă încred în legea oamenilor.

Medicul – Înțeleg... „Dați Cezarului ce-i al Cezarului”... și apoi să te speli pe mâini. Chiar și atunci când Cezarul a devenit tiran?

Preotul pare stânjenit.

Preotul – Menirea mea este să ascult, căpitane. Și nu am suflet de delator. Totuși, vă recomand prudență. Suntem la Palat, nu într-un confesional, iar aici pereții au uneori urechi...

Medicul – Haideți, părinte... Nu sunteți călugăr. Nu trăiți într-o mănăstire, rupt de lume. Dacă nu facem nimic, înseamnă că acceptăm ceea ce se întâmplă, și știți foarte bine asta... Și dumneavoastră aveți o responsabilitate...

Preotul – Desigur... Niciunul dintre noi nu se poate sustrage responsabilității. Sunt doar un om, ca dumneavoastră. Și preoții au păcate de mărturisit, să știți...

Medicul – Spovedania unui preot nu trebuie să fie chiar atât de îngrozitoare... Vanitate... lăcomie... ispită... Dar să asculți în fiecare săptămână spovedania unui dictator sângeros... și să trebuiască să-i dai dezlegare pentru crimele lui... Nu trebuie să fie ușor...

Preotul – Îmi veți permite să păstrez asupra acestui subiect secretul pe care mi-l impune slujirea mea... Dar am impresia că vă preocupă o problemă mai precisă...

Medicul – Așa este. De fapt, nu v-am chemat doar pentru vaccin.

Preotul – Vă ascult...

Medicul pare să ezite.

Medicul – Nu știu dacă ați auzit povestea asta. Când era copil, Hitler a căzut într-un râu, în plină iarnă. Un alt băiat s-a aruncat în apă, riscându-și viața, și l-a salvat. Se spune că acel băiat a devenit mai târziu preot...

Preotul – N-o cunoșteam... Și ce concluzie trageți din ea?

Medicul – Dacă acel suflet bun l-ar fi lăsat pe micul Adolf să se înece, cursul istoriei ar fi fost altul, nu?

Preotul – Probabil...

Medicul – Se spune că din rău poate ieși uneori bine. Înseamnă că și o faptă bună poate produce o catastrofă.

Preotul – Uneori, probabil.

Medicul – De aici o întrebare filozofică, bună chiar de pus la un examen: faci cu adevărat bine dacă salvezi viața unui tiran care se îneacă?

Preotul – Dar în povestea asta era doar un copil...

Medicul – Da...

Preotul – Un copil al cărui destin nu era neapărat hotărât dinainte.

Medicul – Așa este...

Preotul – Viața acelui copil ar fi putut lua o cu totul altă direcție. Dacă, de pildă, n-ar fi picat de două ori examenul de admitere la Academia de Arte Frumoase din Viena, poate ar fi devenit pictor...

Medicul – E posibil.

Preotul – O să-i faceți și pe examinatorii lui responsabili pentru Holocaust?

Medicul – Nu știu...

Preotul – Până la urmă, destinul unui om rezultă dintr-o mulțime de întâmplări succesive.

Medicul – Și dacă toate aceste întâmplări n-ar fi cu adevărat întâmplătoare? Dacă noi n-am fi decât efectele unor cauze care ne determină? Dacă totul ar fi deja scris?

Preotul – Atunci era deja scris că Hitler va scăpa de înece. Și că nu va intra la Arte Frumoase. Iar nimeni nu ar mai fi responsabil pentru ceea ce a făcut mai târziu. În afară de el însuși, desigur.

Medicul – Așadar, pentru dumneavoastră, chiar dacă totul ar fi determinat, ar mai rămâne loc pentru liberul arbitru?

Preotul – Cert este că nimeni nu poate prevedea viitorul cu siguranță. Ca medic, salvați vieți. Și vieți de copii. Fără să știți ce vor deveni acei copii...

Medicul – Da, dar dacă aș ști...? E doar o ipoteză. Dacă eu l-aș fi văzut pe micul Adolf îneecându-se, știind ce avea să devină. Un monstru...

Preotul – E o ipoteză absurdă, v-am spus... Și ce ați fi făcut? Ați fi lăsat copilul să se înece...?

Medicul – Asta e întrebarea pe care mi-o pun... *(Se întoarce spre public.)* Și pe care v-o pun și dumneavoastră...

Preotul încremenește, ca și cum timpul s-ar opri, iar o schimbare de lumină arată că această adresare directă către public, care sparge al patrulea perete, este o paranteză în desfășurarea spectacolului.

Medicul – Imaginați-vă... Mergeți pe malul unui râu și vedeți un copil care se îneacă. Știți că acel copil este Adolf Hitler. Îi aruncați o frânghie ca să-l scoateți din apă sau nu? Nici măcar nu trebuie să vă riscați viața sărind după el. Și, invers, puteți foarte bine să vă prefaceți că nu l-ați văzut. Nu e vorba nici de eroism, nici de a vă pune propria viață în pericol. Trebuie doar să luați o decizie. Copilul vă strigă după ajutor. Ce faceți? Îi aruncați frânghia și îl salvați sau îl lăsați să moară? Nu e ușor să răspundeți, nu-i așa?

O pauză.

Medicul – Cine îi aruncă frânghia? Ridicați mâna... *(Se lasă publicului timpul să ridice sau nu mâna.)* Cine întoarce privirea și își vede de drum? Ridicați mâna... *(Se lasă publicului timpul să răspundă.)* Bine... Iar acum, dacă n-ar fi micul Hitler, ci un politician care, odată ajuns la putere, ar putea deveni tiran? Îi întindeți mâna ca să-l salvați sau nu? Nici acum nu e simplu, nu-i așa? Există un singur răspuns de principiu, dictat de morală... sau fiecare situație trebuie judecată separat? Și atunci unde punem limita? După ce criterii îl salvăm pe unul și îl lăsăm pe altul să moară?

Lumina revine la starea anterioară, ca și cum acest aparteu n-ar fi existat, iar acțiunea continuă exact de unde fusese întreruptă.

Preotul – Simt că întrebarea dumneavoastră nu este doar teoretică.

Medicul – Am nevoie de un sfat, într-adevăr. Dar chiar dumneavoastră ați spus: nu suntem într-un confesional...

Preotul – Dacă doriți, vă pot asculta spovedania.

Medicul – Și atunci nu ați putea spune nimănui ce v-aș mărturisi?

Preotul – Acesta este principiul tainei spovedaniei. La fel ca secretul medical.

Medicul – Iertați-mă, dar... în vremurile astea nu mă văd stând la coadă la spovedanie.

Preotul – Un preot poate asculta o spovedanie oriunde.

Medicul – Aici? Acum?

Preotul – Ca capelan al Palatului, vă stau la dispoziție.

Medicul – Foarte bine. Atunci vreau să mă spovedesc, părinte...

Preotul își schimbă atitudinea, trecând de la conversație la spovedanie, și își face semnul crucii.

Preotul – Să ne rugăm împreună ca Dumnezeu să ne dea harul de a ne recunoaște păcatele.

Medicul – Amin...

Preotul – Vă ascult, fiule.

Medicul – Am un caz de conștiință, părinte.

Preotul – Voi încerca să vă călăuzesc cât pot de bine, potrivit învățaturii Domnului.

Medicul – L-am examinat pe General acum câteva săptămâni. Un control de rutină. Și am descoperit o anomalie cardiacă... confirmată apoi de alte investigații.

Preotul – O anomalie...?

Medicul – Un anevrism al aortei abdominale, mai exact... Da, chiar și dictatorii au inimă, să știți...

Preotul – Neplăcut, într-adevăr... Și grav, presupun...

Medicul – Da.

Preotul – Dar se poate trata?

Medicul – Prin operație și tratament adecvat, da. Dacă se intervine la timp.

Preotul – Atunci unde e dilema?

Medicul – Dacă îi comunic diagnosticul unuia dintre colegii mei, Generalul va fi tratat și poate trăi încă ani întregi...

Preotul – Și...?

Medicul – Dacă nu spun nimic, va muri în următoarele săptămâni. Poate chiar mâine. Iar dictatura probabil nu-i va supraviețui...

Preotul rămâne o clipă fără cuvinte.

Preotul – Nu vorbiți serios...?

Medicul – E o ocazie unică de a schimba cursul istoriei, nu? De a grăbi căderea regimului și de a cruța viețile celor împușcați în închisori sau pe străzi, la manifestații. Vorbeați mai devreme despre o tranziție democratică...

Preotul – Condamnând la moarte un pacient care și-a încredințat viața în mâinile dumneavoastră?

Medicul – Ca să salvez multe alte vieți, da. De ce n-ar fi un act de rezistență?

Preotul – Pentru că înainte de a fi un cetățean implicat sunteți medic! Sunteți legat de Jurământul lui Hipocrate!

Medicul (*citând jurământul lui Hipocrate*) – Nu voi provoca niciodată în mod deliberat moartea. Primum non nocere...

Preotul – În primul rând, să nu faci rău...

Medicul – Tocmai de aceea vorbesc despre un caz de conștiință... Astăzi trebuie să aleg între două obligații contradictorii. Medicul din mine îmi spune să văd doar bolnavul și să-l tratez. Cetățeanul din mine îmi spune să văd crimele acestui om și să-l las să moară, ca să nu mai poată comite altele.

Preotul – Îl uitați pe militar, care trebuie să se supună ordinelor.

Medicul – Să respecti ordinele... Dacă ar fi fost suficient, la procesul de la Nürnberg toți acuzații ar fi fost achitați. Și ei spuneau că nu făcuseră decât să execute ordine...

Preotul – Mi-ați cerut sfatul, nu?

Medicul – Nu am promis că îl voi urma... Dar vă ascult...

Preotul – Medicul trebuie să-și facă datoria și să-și respecte jurământul. Militarul poate apoi să refuze ordine pe care le consideră nedemne. Iar cetățeanul poate să se revolte și, dacă e nevoie, să reziste.

Medicul – Dar astăzi militarul și cetățeanul sunt neputincioși în fața unui aparat de represiune extrem de eficient. Numai medicul are puterea de a pune capăt dictaturii, grăbind moartea dictatorului.

Preotul – Ca medic, vă dați drept de viață și de moarte asupra pacienților? Vă credeți Dumnezeu?

Medicul – Dacă Dumnezeuul dumneavoastră îl lasă pe un tiran la putere, trebuie să intervină și oamenii ca să-l coboare de pe pedestal.

Preotul – Dar ca medic aveți o misiune sacră, la fel ca mine. Orice om are dreptul să fie îngrijit, indiferent ce a făcut, după cum orice acuzat are dreptul să fie apărat, oricare ar fi crimele lui.

Medicul (*ironic*) – Și orice păcătos are dreptul să fie iertat, indiferent cât de grave sunt păcatele lui, nu?

Preotul – Dacă se căiește sincer, da.

Medicul – V-a spus Generalul la spovedanie că se căiește pentru crimele sale?

Preotul – Și asta ține de taina spovedaniei.

Medicul – Dacă se căiește, nu se vede. Continuă să-și elimine adversarii fără să dea socoteală nimănui. Ca duhovnic, dacă îmi permiteți, nu păreți să aveți prea multă influență asupra lui.

Preotul – Ca dumneavoastră, tiranii sunt convinși că lucrează pentru binele poporului. Pretind că acționează în numele credinței și se prezintă adesea drept apărători ai religiei...

Medicul – Nu păreți prea convins.

Preotul – Nu e treaba mea să judec... Cred în căință și iertare. Și am ales să-i slujesc lui Dumnezeu.

Medicul – Iar eu, oamenilor.

Preotul – Da. Tuturor oamenilor. Fără excepție. Medici, preoți, avocați... suntem printre puținii în care chiar și cel mai rău om trebuie să poată avea încredere deplină. Asta este obligația noastră. E o misiune grea și ingrată, dar esențială. Suntem ultimul bastion împotriva barbariei. Și ultimul refugiu pentru cei pe care toți ceilalți i-au condamnat deja, dar în care poate mai există o urmă de umanitate.

Medicul – Da, dar cât timp noi discutăm principii, oameni mor împușcați sau torturați.

Preotul – Și vrei să salvezi omenirea încălcându-vă jurământul și ucigând? Să puneți capăt tiraniei folosind metodele tiranului? Renunțând la jurământul rostit solemn în fața colegilor dumneavoastră?

Medicul – V-am spus. Nu e o decizie ușoară...

Preotul încremenește, iar lumina se schimbă pentru un nou aparteu adresat publicului.

Medicul (*către public*) – Dacă ați fi medic, ce ați face în locul meu? (*Ia dosarul de pe birou și îl arată publicului.*) Cine ar da dosarul unui alt medic, ca să-i salveze viața Generalului? Ridicați mâna! (*Se lasă timp publicului să răspundă.*) Cine ar pune dosarul într-un sertar și l-ar lăsa pe tiran să moară? Ridicați mâna! (*Se lasă timp publicului să răspundă.*) Dar dumneavoastră nu sunteți medici, nu-i așa...?

Lumina revine la normal, iar acțiunea continuă.

Preotul – Sunteți pentru pedeapsa cu moartea, doctore?

Medicul – Nu... În mod normal, nu.

Preotul – Ori ești pentru pedeapsa cu moartea, ori împotriva. Dacă începi să faci excepții, în curând nu mai rămân decât excepțiile. Viața este sacră. Chiar și în statele laice, pedeapsa capitală a fost abolită în numele acestui principiu: pentru a nu-i refuza definitiv umanitatea nici celui mai rău criminal și pentru a păstra, oricât de mică, posibilitatea îndreptării.

Medicul – Susțin dreptul la avort. Și, în anumite cazuri, susțin eutanasia. Ca medic, se poate întâmpla să provoc moartea unui om și, prin urmare, să mă abat de la jurământ. Dar vă întorc întrebarea: pentru dumneavoastră viața trebuie protejată în orice împrejurare?

Preotul – Ca preot, da.

Medicul – Deci sunteți împotriva avortului chiar și în urma unui viol sau când sarcina pune în pericol viața mamei? Și împotriva scurtării suferințelor insuportabile ale unui om pe care medicina nu-l mai poate ajuta?

Preotul – Ca om, nu sunt insensibil la suferința altora...

Medicul – Așadar și dumneavoastră puneți uneori omul înaintea preotului, ca să răspundeți la întrebările grele ale realității, în loc să vă ascundeți în spatele unor mari principii morale care pot duce la decizii inumane.

Preotul – Ca preot, nu am puterea să iau viața nimănui... Dar dacă un medic mi-ar mărturisi că a făcut-o în împrejurări cu totul excepționale și s-ar căi sincer, i-aș da dezlegare.

Medicul – Atunci n-am decât să mă spovedesc după moartea Generalului. Ca să-mi liniștesc conștiința. Și poate și pe a dumneavoastră.

Preotul – Deci ați luat deja hotărârea...

Medicul – Cu atât mai mult cu cât tocmai ați spus că mi-ați putea da dezlegare.

Preotul – Vreți să lăsați în mod conștient un om să moară. Nu vă pot da dezlegare înainte de faptă.

Medicul – La urma urmei, Generalul e deja bătrân... N-aș face decât să-i grăbesc moartea cu câteva luni. Poate cu câteva zile... Nu se poate numi chiar asasinat... Să spunem că evit un tratament inutil și agresiv.

Preotul – Vă jucați cu cuvintele. Dar nu vă pot lăsa să comiteți o asemenea faptă.

Medicul – Ați merge până la a mă denunța?

Preotul – Este datoria mea.

Medicul – Vă reamintesc că sunteți legat de taina spovedaniei!

Preotul – Da, dar există situații excepționale în care secretul poate fi încălcat... mai ales când viața unui om este în pericol.

Medicul – M-am destăinuit dumneavoastră... iar acum îmi spuneți că secretul spovedaniei nu este absolut... Totuși, în trecut, Biserica a tăcut în fața unor crime mult mai cumplite...

Preotul – Dacă cineva îmi spune că intenționează să ucidă sau să comită un atentat, am obligația să încerc să împiedic crima. Și legea oamenilor recunoaște aceeași datorie de a preveni un pericol grav. Un avocat sau un medic nu pot invoca pur și simplu secretul profesional atunci când știu că o viață este amenințată.

Medicul – Dar eu nu voi ucide pe nimeni. Voi lăsa pur și simplu natura să-și urmeze cursul... Îl voi lăsa pe Dumnezeu să hotărască, într-un fel.

Preotul – Îl invocați pe Dumnezeu doar când vă convine. Deși spuneți că nu credeți în El.

Medicul – Deci și dumneavoastră vă veți încălca jurământul?

Preotul – V-am spus: e vorba de a salva o viață. Într-o asemenea situație, nu pot folosi secretul ca scuză pentru a nu face nimic.

Medicul – Chiar dacă, denunțându-mă poliției acestui regim, mă condamnați aproape sigur la moarte?

Preotul – E de ajuns să vă faceți datoria de medic ca să evitați această condamnare...

Medicul – Eu îmi voi face datoria de cetățean.

Preotul – Atunci nu-mi lăsați de ales...

Medicul – Sunteți sigur că preotul, și nu ofițerul, este cel care mă va denunța?

Preotul – Sunt preot înainte de a fi ofițer. Dar, înainte de a fi preot, sunt om. Iar omul din mine nu vă va lăsa să luați viața unuia dintre semenii dumneavoastră.

Sună telefonul. Medicul răspunde.

Medicul – Da, sergent? Vă ascult... Înțeleg... Bine... Vin cât pot de repede... (*Închide.*) Liderul opoziției a fost găsit spânzurat în celulă...

Preotul este profund afectat.

Preotul – E îngrozitor...

Medicul – Mi se cere să constat decesul și să certific oficial că a fost sinucidere. Vedeți, părinte, Generalul nu se împiedică de scrupule când își ucide adversarii. O face pe față. Iar eu, ca medic legist, trebuie să fac ca aceste asasinat să pară sinucideri.

Preotul – E o infamie... O să participați la mascarada asta?

Medicul – Adineauri îmi spuneți că militarul trebuie să respecte ordinele!

Preotul – Aici sunt de acord cu dumneavoastră: când un ordin este nelegitim, datoria este să nu-l execuți.

Medicul – V-am spus cum aș putea opri, fără violență directă, această escaladare...

Acțiunea încremenește, iar lumina se schimbă pentru un nou aparteu.

Preotul (către public) – Dacă nu mă pot bizui numai pe Dumnezeu, am nevoie de ajutorul dumneavoastră... Imaginați-vă că sunteți preot. Ce ați face în locul meu? Cine l-ar denunța pe acest medic, după ce l-a ascultat la spovedanie, ca să salveze viața unui om care este și un tiran nemilos? Ridicați mâna. (*Se lasă timp pentru răspuns.*) Cine ar tăcea și l-ar lăsa să provoace moartea pacientului prin refuzul tratamentului? Ridicați mâna. (*Se lasă timp pentru răspuns.*) Dar dumneavoastră nu sunteți preoți, nu-i așa?

Lumina revine la normal, iar acțiunea continuă.

Preotul – Recunosc că mă simt neputincios în fața atâtor violențe...

Medicul – Dacă vorbiți, veți avea moartea mea pe conștiință... Ați văzut cum își tratează Generalul adversarii. Și pe mine mă vor găsi spânzurat într-o celulă... Chiar aveți de gând să mă denunțați?

Preotul – Nu, dacă mă împiedicați...

Medicul – Să vă împiedic? Cum?

Preotul – Omorându-mă și pe mine...

Medicul – Asta vă doriți?

Preotul – Vă las libertatea de a alege.

Medicul – Ca să nu trebuiască să alegeți dumneavoastră... Cine vă credeți, părinte, oferindu-vă astfel ca jertfă? Iisus Hristos? Dar sacrificiul dumneavoastră n-ar avea niciun sens... și n-ar folosi nimănui!

Preotul – Iisus s-a jertfit pentru a le oferi oamenilor posibilitatea împăcării. Tocmai acesta este și sensul religiei: să-i lege pe oameni unii de alții. Și acesta este sensul împărtășaniei: comuniunea dintre oameni...

O clipă de tăcere. Medicul pare să fi rămas fără argumente.

Medicul – Atunci... slujba s-a încheiat, părinte... Și a venit vremea injectiei...

Preotul – Sunt pregătit.

Medicul pregătește injectia sub privirea preotului.

Medicul – Stați liniștit, nu va dura. Aproape că nu veți simți nimic...

Preotul – Mă las cu totul în mâinile dumneavoastră... ca toți ceilalți pacienți.

Medicul îi face injectia.

Medicul – Tot nu vreți să beți ceva?

Preotul – Aș bea un pahar cu apă.

Medicul – Vă aduc imediat...

Medicul iese. Preotul vede dosarul pe birou. Îl ia, dar nu-l deschide. Medicul revine cu un pahar cu apă.

Medicul – Atenție, părinte... secret medical...

Preotul – Oricum n-aș ști să interpretez imaginile astea...

Medicul îi întinde paharul, iar preotul îl ia.

Medicul – Poftiți apa.

Preotul – Ultimul pahar al condamnatului...?

Medicul – Chiar ați fi gata să vă sacrificați ca să scăpați de responsabilitatea alegerii?

Preotul – Ca să scap de responsabilitate, nu. Ca să nu-mi trădez convingerile, poate.

Medicul – Nu e și asta un mod de a fugi de realitate, ca să nu trebuiască s-o înfrunțați? Mă întreb dacă nu v-ar fi fost mai ușor să deveniți călugăr.

Preotul – Probabil că da.

Medicul – Și toate astea pentru a salva un om vinovat de crime împotriva umanității.

Preotul – Dumnezeu îl va judeca. Sau justiția oamenilor.

Medicul – Deocamdată, justiția este el... și pretinde că o face în numele lui Dumnezeu.

Preotul – Nu susțin această nouă inchiziție, credeți-mă.

Medicul – Dar nici n-ați făcut nimic împotriva ei... După căderea regimului, s-ar putea să fiți chemat să dați socoteală. Chiar și cu taina spovedaniei... Vi se va reproșa că ați colaborat.

Preotul – Da... Și dumneavoastră, de altfel. Sunteți medicul personal al Generalului. Iar până acum nu sunteți cunoscut ca adversar hotărât al regimului... Nu cumva vreți să părăsiți corabia chiar înainte să se scufunde, ca să vă asigurați un viitor liniștit... după ce l-ați lăsat pe căpitan să se înece?

Medicul – Nici măcar n-aș putea trece drept un rezistent de ultimă oră. Aș fi grăbit sfârșitul tiranului, dar pentru că mi-aș fi trădat jurământul de medic, n-aș putea să mă laud cu asta.

Preotul – Ați putea să-l omorâți pe față. Cu un pistol. Sunteți ofițer, aveți armă și îl consultați regulat pe General.

Medicul – Nu voi fi niciodată erou, mă tem. Nu voi fi niciodată Brutus, înjunghiindu-l pe Cezar în fața Senatului reunit. N-am curajul ăsta. Spre deosebire de dumneavoastră, nu am vocația sacrificiului. Nu sunt decât un laș, într-adevăr.

Preotul – De aceea vă convine un asasinat făcut pe ascuns, nu?

Medicul – Crima fără pedeapsă... Dar și fără glorie postumă.

Preotul – Fără pedeapsă, rămâne de văzut. Poate nu vă va executa dictatura pentru că l-ați ucis pe General, dar s-ar putea să vă condamne cei care vor veni după, pentru colaborare. Ca pe mine...

Medicul – Vedeți? Nici pentru mine nu există o soluție bună. Și aveți dreptate: probabil aș merita asta. La început am susținut lovitura de stat. Ca să scăpăm de haos. Am crezut că revenirea la ordine va face bine. Dar când ordinea este impusă de cei puternici celor slabi, devine repede o altă formă de dezordine.

Preotul – Din păcate, și ordinea, și dezordinea sunt guvernate de legea celui mai puternic.

Medicul – Atunci ce facem?

Preotul – Destinul omului este să înainteze fără hartă printr-un deșert fără drum, în căutarea unei oaze care nu există. De aceea e mai bine să ai credința drept însoțitor de drum...

Medicul scoate imaginea medicală din dosar.

Medicul – Sau lumina științei... Știți ce este semiologia, părinte?

Preotul – Studiul semnelor. Faptul că avem credință nu înseamnă că nu ne interesează știința, doctore. Și, invers, printre marii oameni de știință există și credincioși.

Medicul – În medicină, semiologia este studiul semnelor și simptomelor care permit stabilirea unui diagnostic și alegerea unui tratament. Până la urmă, medicii sunt urmașii vechilor ghicitori care pretindeau că citesc viitorul în măruntaiele animalelor.

Preotul – În Roma antică, preoții-ghicitori numiți haruspici citeau în măruntaiele animalelor sacrificate. Augurii interpretau mai ales zborul păsărilor...

Medicul – Oricum, și acești prezicători sunt, într-un fel, strămoșii dumneavoastră, nu?

Preotul – Da. Odinioară făceam aproape aceeași meserie, dumneavoastră și cu mine. Abia de relativ puțin timp drumurile științei și religiei s-au despărțit. Uneori spre bine, alteori spre rău...

Medicul scoate imaginea medicală și o privește.

Medicul – Să citești semnele... La urma urmei, medicina nu este o știință exactă... Aș putea pur și simplu să mă fi înșelat... În ochii celorlalți, ar fi doar o eroare medicală...

Preotul – Dar dumneavoastră veți ști că ați lăsat intenționat un pacient să moară.

Medicul – Mă voi gândi la toți cei pe care îi voi fi salvat.

Preotul – Ca acei auguri despre care vorbeați, credeți că puteți cunoaște viitorul și schimba singur cursul istoriei?

Medicul – Pot măcar să încerc...

Preotul – Cum puteți fi sigur că prăbușirea dictatorului nu va fi urmată de un masacru? De un război civil? De o epurare pe scară largă? Poate că această dictatură va naște alta, și mai sângeroasă. Istoria ne-a arătat de multe ori că unei revoluții îi poate urma teroarea.

Medicul – Și atunci? Să nu facem nimic? Să nu rezistăm? Chiar și când ești un laș și ai posibilitatea să acționezi fără să-ți riști viața?

Preotul – Nu știu...

Medicul – Dumneavoastră n-aveți niciodată muștrări de conștiință?

Preotul – Ba da... Dar cred în cuvântul dat. În jurământul pe care l-am făcut amândoi. Fiecare în felul său, am depus niște jurăminte. Trebuie să ne ținem de ele, orice s-ar întâmpla. Altfel, nimic nu mai stă în picioare. Chiar și legea poate fi uneori nedreaptă în aplicare. Dar fără lege nu mai există civilizație. Iar fără încredere în cuvântul dat nu mai există umanitate...

Medicul – Cuvântul poate fi și o armă. Dictatorul este cel care dictează. Care își dictează propria lege. Legea celui mai puternic.

Preotul – Iar cel care pronunță de unul singur o sentință de moarte, disprețuind legea? Nu devine și el, la rândul lui, un posibil dictator?

Medicul – Legile sunt făcute și pentru a fi interpretate. Există momente când moartea unui om poate fi cea mai puțin rea dintre soluții.

Preotul – Poate astăzi. Dar odată ce intri în mecanismul acesta, ești sigur că nu te va zdrobi și pe tine? Nu trebuie, la un moment dat, să alegem individual să rupem cercul violenței?

Medicul – Deci și dumneavoastră, ca acel viitor preot din poveste, l-ați fi salvat pe Hitler de la înec.

Preotul – Aș fi salvat un copil. Nu l-aș fi condamnat înainte de a deveni vinovat. Altfel ar trebui să închidem preventiv toți fanaticii pentru că ar putea deveni teroriști, apoi pe toți credincioșii pentru că ar putea deveni fanatici. Și, în cele din urmă, cei aflați la putere ar ajunge să-i închidă pe toți cei care nu gândesc ca ei...

Medicul – Dar tocmai asta face deja dictatura asta, care se pretinde aproape teocratică!

Preotul – Exact. Tocmai de aceea cei care o vor răsturna trebuie cu orice preț să evite să repete același mecanism mortal.

Medicul – Chiar dumneavoastră spuneți mai devreme: dacă știm că cineva pregătește un atentat, nu trebuie oprit?

Preotul – Dar niciodată nu putem ști cu certitudine...

Medicul – Nu putem fi complet siguri, sunt de acord... dar uneori trebuie să ne apărăm înainte să fim atacați. Nu e sigur că veți lua vreodată un anumit virus, și totuși acceptați vaccinul.

Preotul – Nu puteți compara cei mai răi oameni cu niște virusuri care ar trebui eliminate din timp, negându-le astfel orice umanitate. Răul există mai întâi în fiecare dintre noi. Trebuie să-l combatem în noi înainte de a-l combate în ceilalți.

Medicul – Eu mă ocup de partea mea întunecată. Dar asta nu va opri mâna criminalului gata să lovească.

Preotul – Astăzi există modele care pretind că pot anticipa cine va deveni infractor, uneori cu o precizie aproape totală. Ar trebui să-i închidem preventiv pe cei pe care aceste modele îi indică?

Medicul – Internăm totuși oamenii periculoși care și-au pierdut discernământul.

Preotul – Tocmai pentru că nu mai dispun pe deplin de liberul arbitru...

Medicul – Și se poate ajunge la întreruperea unei sarcini pentru că un test arată că un copil s-ar naște cu sindrom Down.

Preotul – Ceea ce deschide problema eugeniei în general... Ar trebui eliminați de la naștere toți purtătorii unei gene asociate unei boli? Ca să nu devină o povară pentru ei înșiși și pentru societate...?

Medicul – În cazul eugeniei nu vorbim despre criminali.

Preotul – Au existat oameni care au pretins că pot identifica biologic predispoziția spre crimă... Iar știința prost folosită ne poate întoarce la vechile teorii care încercau să citească defecte în forma craniului. Nu suntem departe de pseudoștiința care a justificat cândva exterminări în masă și ideea criminală a unei rase superioare. Nu se măsoară oare gradul de civilizație mai ales prin felul în care îi tratăm pe cei mai vulnerabili?

Medicul – Deocamdată vorbim despre omul forte al acestui regim. Chiar credeți că Generalul se mai poate schimba? Și cât de sinceră ar fi căința lui când mulțimea se aude deja la porțile Palatului...?

Preotul – Asta vor hotărî tribunalele, dacă vor ajunge să-l judece. Și vor trebui să judece responsabilitatea lui. Câtă libertate avem în fața determinismului? Asta e întrebarea... Dacă destinul ne este fixat din clipa în care ne naștem, nu mai suntem oameni, ci mașini programate. Eu nu pot accepta o asemenea lume... Dacă unii ar fi programați să facă răul și alții binele, n-ar mai exista libertate, responsabilitate sau posibilitatea îndreptării. Ar mai rămâne doar să sortăm științific „grâul de neghină” și să eliminăm definitiv ceea ce considerăm rău. N-ar fi tocmai asta o societate totalitară?

Medicul – Cred în libertate. Dar nu e totală... Suntem mai mult sau mai puțin liberi să răspundem la întrebare, însă întrebarea ne este impusă. Luați o familie cu mai mulți copii. Toți cresc în același context, dar fiecare răspunde diferit, în funcție de cine este și de alegerile pe care le face.

Preotul – Da... Cine a fost victima violenței poate deveni, la rândul lui, violent sau poate refuza acest drum. Aici există o alegere. Și vreau să cred în ceea ce numim astăzi reziliență.

Medicul – Exact. Ne determinăm în funcție de contextul care ne este impus și de ceea ce suntem. Dar putem alege cu adevărat ceea ce suntem?

Preotul – Credeți că Generalul era predestinat să devină dictator? Că n-a avut de ales? Și concluzia ar fi că trebuia eliminat de la început? Ca micul Hitler, trebuia lăsat să se înece?

Medicul – Nu știu... Cred mai ales că dezbateră asta filozofică devine puțin inutilă... când sub ferestrele noastre oamenii se luptă chiar acum ca să schimbe cursul istoriei.

O pauză, în timpul căreia se aud vuietul străzii și rafale de arme automate.

Preotul – Deocamdată, din păcate, ca medic și ca preot, nu putem decât să așteptăm neputincioși să vedem ce va ieși din confruntarea asta. Apropo... de ce ați ales medicina?

Medicul – Tata era chirurg. Unul dintre frații mei e radiolog, celălalt dentist. Am o ereditate grea. Dar dumneavoastră? Presupun că tatăl dumneavoastră nu era călugăr.

Preotul – Tata era măcelar... Nu era credincios și n-a fost deloc încântat când am ales preoția.

Medicul – Probabil îi părea rău că n-avea cine să preia afacerea familiei...

Preotul – Un fiu preot... Cred că ar fi preferat să-i spun că sunt gay.

Medicul – Sunteți singur la părinți?

Preotul – Am patru surori. Și vă asigur că niciuna n-a intrat la mănăstire...

Medicul – Patru surori... și tocmai dumneavoastră ați ales sutana.

Preotul – Aveți copii, căpitane?

Medicul – Am un fiu.

Preotul – Dacă fiul dumneavoastră ar fi criminal și ar veni rănit la dumneavoastră ca să-l tratați, l-ați lăsa să moară?

Medicul – Probabil că nu.

Preotul – Când am devenit preot, am ales să-i privesc pe toți oamenii ca pe propriii mei copii. Veți înțelege, deci, că nu pot accepta să las să moară niciunul, oricât de rău ar fi.

Medicul – Fiul meu e mai curajos decât mine. Acum este în stradă, alături de protestatari. Poate fi ucis în orice clipă. Și pentru el vreau să se termine cât mai repede regimul acesta. Și, odată cu el, tiranul.

Preotul – Dar nimic nu este încă scris. Ce e mai rău nu e niciodată sigur.

Medicul – Mă tem că a devenit mai mult decât probabil...

O pauză. Se aude din nou agitație afară.

Preotul – Într-un fel, vă compătimesc... Trebuie să fie trist să trăiești într-o lume în care viața fiecăruia pare hotărâtă dinainte.

Medicul – Chiar dacă determinismul e și o scuză comodă pentru criminali. Știți povestea cu șarpele prins sub o piatră? Îl roagă pe un om să-l elibereze și îi promite că nu-l va mușca. Omul ridică piatra, iar șarpele îl mușcă. Apoi îi spune muribundului că asta e natura lui și că nu se poate împotrivi ei.

Preotul – Atunci poate că și în natura mea este să nu vă las să comiteți această crimă.

Medicul – Chiar dacă mă denunțați și mă condamnați aproape sigur la moarte?

Preotul – Dacă nu-mi lăsați altă cale.

Medicul – Nu o veți face.

Preotul – Pentru că, în loc de vaccin, mi-ați injectat otravă, ca șarpele din poveste?

Medicul – Credeți că asta am făcut?

Preotul – Ați fi putut pur și simplu să-l lăsați pe General să moară fără să-mi spuneți nimic la spovedanie... Hotărârea era deja luată, nu? De ce mi-ați mărturisit o crimă pe care urma să o comiteți?

Medicul – Poate pentru că aveam nevoie de încurajare... V-am spus că sunt laș. Aveam nevoie de binecuvântarea dumneavoastră...

Preotul – Dacă mi-ați injectat cu adevărat otravă, să știți că vă iert. Și, într-un fel, mă scutiți și pe mine de o alegere imposibilă...

Medicul – Asta voiăți, nu?

Preotul – Mă voi ruga pentru dumneavoastră cât timp voi mai trăi...

Medicul – Poate va fi prima dată când un preot este ucis în timpul unei spovedanii și își iartă ucigașul pe loc.

Preotul – Regret totuși că nu am reușit să vă conving...

O pauză.

Medicul – Să-i arunci sau nu o frânghie unui tiran care se îneacă...? Poate doar ca să-l spânzuri după aceea...

Sună telefonul. Medicul răspunde.

Medicul – Da, sergent... Da... Când? E îngrozitor, într-adevăr... Înțeleg... Bine... *(Închide.)* Generalul tocmai a murit în urma unui atac de cord...

Preotul – Dumnezeuule...

Medicul – Știți bine că Dumnezeu nu prea are legătură cu asta...

Preotul – Dar acum, dacă fapta a fost săvârșită, vă pot da dezlegare...

Medicul – Chiar?

Preotul – Dacă vă căiți sincer.

Medicul – În orice caz, nu mă mândresc cu ce s-a întâmplat.

Preotul – Îmi ajunge... Dumnezeu, Tatăl îndurărilor, care prin moartea și învierea Fiului Său a împăcat lumea cu Sine, să vă dăruiască iertare și pace. În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, vă dezleg de păcatele pe care le-ați mărturisit și vă redau comuniunii Bisericii. Domnul să fie cu dumneavoastră.

Medicul – Îmi veți da dezlegare și pentru că v-am ucis pe dumneavoastră?

Preotul – Eu v-am iertat deja. Dar ca să vă dau dezlegare, crima ar trebui să fi fost cu adevărat comisă, iar eu să fiu deja mort. Ar fi destul de greu... Va trebui să găsiți alt duhovnic.

Medicul – Înțeleg...

Preotul – Dar nu m-ați otrăvit cu adevărat, nu-i așa?

Medicul – Iar dumneavoastră? Chiar m-ați fi denunțat?

Preotul – Cine știe...

Medicul – În orice caz, nu veți muri de o boală contagioasă... Sunteți vaccinat pentru câțiva ani.

Preotul se ridică să plece. Sună telefonul. Medicul răspunde.

Medicul – Da, sergent... Mulțumesc că m-ați anunțat... *(Închide.)* Manifestanții au intrat în Palat. În curând va trebui să dăm socoteală pentru ce am făcut...

Preotul – Dumnezeu să ne ajute...

Medicul scoate un pistol dintr-un sertar și îl pune pe birou.

Medicul – Ajută-te singur... și Dumnezeu te va ajuta.

Preotul – Împotriva cui vreți să folosiți arma, căpitane? Împotriva camarazilor de ieri sau a prietenilor de azi, care probabil nici nu vă consideră de-ai lor?

Medicul – Vom vedea, părinte. Deocamdată trebuie să ne salvăm viețile. Să nu mai stăm aici...

Se ridică amândoi ca să plece.

Întineric.

Sfârșit.

DESPRE AUTOR

Jean-Pierre Martinez s-a născut în 1955 la Auvers-sur-Oise, în Franța. În tinerețe a fost baterist în mai multe formații rock, apoi a lucrat ca semiolog în domeniul publicității. Ulterior a devenit scenarist de televiziune, înainte de a se consacra teatrului și dramaturgiei.

A scris aproximativ o sută de scenarii pentru televiziune și, până în prezent, a publicat 123 de piese de teatru. Comediile și piesele sale au fost traduse în numeroase limbi și sunt reprezentate în Franța și în peste o sută de țări din întreaga lume.

Opera lui Jean-Pierre Martinez abordează, prin umor, satiră, absurd și uneori comedie neagră, teme precum societatea contemporană, relațiile umane, puterea, hazardul și identitatea.

Textele integrale ale pieselor sale pot fi citite și descărcate gratuit de pe site-ul său oficial. Orice reprezentare publică necesită însă o autorizație prealabilă.

Link către pagina pieselor traduse în limba română

<https://jeanpierremartinez.net/ro/piese-de-teatru-in-romana-jean-pierre-martinez/>

DREPTURI DE AUTOR ȘI REPREZENTARE

Autor: Jean-Pierre Martinez

Traducere și adaptare în limba română: autorul

Textul acestei opere este protejat de legislația privind drepturile de autor. Este interzisă reproducerea, distribuirea, publicarea, adaptarea sau modificarea, integrală sau parțială, a operei fără acordul prealabil al autorului.

Această piesă poate fi citită și descărcată gratuit pentru uz personal.

Orice reprezentație publică, profesionistă sau de amatori, necesită însă o autorizație prealabilă și plata drepturilor de autor corespunzătoare.

Drepturile lui Jean-Pierre Martinez sunt administrate prin **SACD (Société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques)**.

Pentru orice solicitare privind autorizarea unei reprezentații sau drepturile de autor, vă rugăm să utilizați site-ul oficial:

Link către pagina de contact

<https://jeanpierremartinez.net/ro/contact-3/>

Avignon – octombrie 2026

© La Comédiathèque

Piesă disponibilă pentru descărcare gratuită